

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1896. Första Kammaren. N:o 8.

Tisdagen den 3 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Gilljam* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 98, 109 och 111 §§
regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen;

2:o) angående understöd till kolonien Hall;

3:o) angående ett tillägg till lagen om rikets mynt den 30 maj
1873; och

4:o) angående efterskänkande af viss del af kronans rätt till
danaarf efter snickaren Per Gustaf Rilén.

Justerades protokollet för den 25 sistlidne februari.

Anmälades och bordlades:

bevillningsutskottets betänkande n:o 9, i anledning af väckta
motioner om exporttull å zinkmalm och jernmalm; samt

lagutskottets utlåtande n:o 30, i anledning af väckt motion
angående förbud mot vadhållning genom s. k. totalisator.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran
statsutskottets den 29 nästlidne februari bordlagda utlåtanden n:is
7 b och 7 c.

Vid föredragning af statsutskottets den 29 sistlidne februari
bordlagda memorial n:o 24, i anledning af kamrarnes skiljaktiga
beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvud-
titel, godkändes den i memorialet föreslagna voteringsproposition.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande den 29 i nästlidne månad bordlagda ärenden, nemligen statsutskottets utlåtanden n:is 25—27, sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 2 och lagutskottets utlåtanden n:is 27—29.

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till ändringar i 50, 70, 72, 93, 109 och 111 §§ regeringsformen samt 32, 65, 68, 71 och 73 §§ riksdagsordningen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedan nämnda, under dagen aflemnade nådiga propositioner till Riksdagen:

- 1:o) angående understöd till kolonien Hall; och
  - 2:o) angående efterskänkande af viss del af kronans rätt till danaarf efter snickaren Per Gustaf Rilén.
-

Föredrogs, men bordlades på begäran Kongl. Maj:ts denna dag aflemnade nådiga proposition till Riksdagen, angående ett tillägg till lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Herr Reuterswärd erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag anhåller, att kammaren behagade, i likhet med hvad egde rum förlidet år, utse tio suppleanter till de valmän, som hafva att utse fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret efter de fullmäktige, som äro i tur att afgå.

Denna hemställan bifölls.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 4, till Konungen, angående nedsättning af stämpelafgiften för spelkort.

Justerades protokollsutdrag härom.

På framställning af herr talmanen beslöts, att de ärenden, som under dagen bordlagts första gången, skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,43 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 4 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne februari.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Hallsbergs stationssamhälle af ett jordområde från förra militiebostället Berg n:o 1 i Örebro län;

n:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af förra komministersbostället i Åls församling af Kopparbergs län;

n:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till tomt för skolhus af ett område å Tierps södra häradsallmanning i Upsala län; och

n:o 31, i anledning af såväl Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande statens jernvägstrafik som inom Riksdagen väckta förslag angående jernvägsbyggnader för statens räkning; samt

bankoutskottets memorial n:o 6, med anledning af gjord framställning om eftergift af en riksbankens fordran hos vaktmästaren J. Thunberg.

Föredrogs å nyo och hänvisades till bankoutskottet Kongl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående ett tillägg till lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets nästlidne dag bordlagda betänkande n:o 9 och lagutskottets samma dag bordlagda utlåtande n:o 30.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets nedannämnda, den 29 nästlidne februari och den 3 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 7 b, angående det ordinarie anslaget till kommerskollegium,

n:o 7 c, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förhöjning i vissa fall af de vid statens jernvägstrafik anstälde bankvakters löneförmåner,

n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra hospitalslägenheten »en tomt vid Säbygatan i Landskrona»,

n:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af jord till tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, och

n:o 27, i anledning af väckt motion angående rätt för rusthåll att i visst fall i stället för uppsättande af häst erlægga kontant ersättning,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af sammansatta stats- och bankoutskottets den 29 sistlidne februari och den 3 innevarande mars bordlagda memorial n:o 2, angående årligt understöd åt enkefru Julia Wiel Hansen, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

---

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.*

Föredrogs å nyo lagutskottets den 29 nästlidne februari och den 3 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 27, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 58 och 63 §§ i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Herr von Strokirch: Den här föreslagna förändringen i § 63 i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 finner jag för min del vara af den beskaffenhet, att den icke bör bifallas.

Vid stiftande af en lag bör såsom regel fasthållas, att i densamma icke må finnas andra stadganden än sådana, som äro bestämda, som säga bestämdt så eller så, och som icke gifva anledning till alternativet: »antingen — eller», hvilket endast vittnar om vacklande hos lagstiftningen mellan olika grundsatser.

I förevarande fall skulle man vid tillämpning af väglagen kunna anlita antingen administrativ eller kommunal myndighet. Den nu föreslagna förändringen är för öfrigt icke behöflig. Det har icke visat sig några klagomål eller anledningar till klagomål öfver det sätt, hvarpå uppbörden och redovisningen af dessa medel skett, och jag vill icke heller tilldela samma auktoritet, som utskottet gjort, åt motionärerna och dem, som med dessa instämt i deras påstående, att ett allmänt behof uti ifrågavarande afseende redan gjort sig gällande. Det är dessa herrars personliga uppfattning i frågan, men dermed är icke bevisadt, att ett sådant behof af förändring föreligger.

För öfrigt är en sådan förändring enligt mitt förmenande icke ändamålsenlig, ty om man tänkte sig densamma antagen, skulle det enligt 58 § bero på vägstyrelsens kallelse, om de väghållningsskyldige, sjelfva eller genom ombud, infunne sig och beslutade i frågan. Nå, de väghållningsskyldige hafva sammanträdt; då väckes af någon bland de närvarande den frågan, huruvida de vilja, att vägskatten skall indrivas genom Konungens befallningshafvandes eller genom vägstyrelsens försorg. Då säger en annan: ja, men denna fråga står ej omnämnd i kungörelsen, vi hafva endast samman kallats för att besluta om debitering af vägskatten, men icke huru vi vilja hafva den indriven. Så blir det en långvarig diskussion. Den måste afgöras genom votering, och voteringen sker efter fyrktal. Men det finnes icke bestämdt, hvilken majoritet som erfordras. Det är en lucka i lagstiftningen. Redan deri ligger ett skäl att icke nu bifalla förändringen. Dessutom, om det beslutes, att uppbörden skall ske genom kommunalnämnden, beror det på godvillig öfverenskommelse mellan kommunalnämnden och vägstyrelsen, men jag vet icke — i händelse tvister skulle uppstå — hvem som skulle afgöra dem. Jag är alldeles öfvertygad, att om *en* kommunalnämnd säger: vi vilja göra det till det eller det priset, säger en *annan*: vi vilja icke göra det till det priset, ni får betala så eller så mycket. Ej heller är det nämndt, när redovisningen af penningarne skall ske. Penningarne kunna ju komma in successivt, från den ene då, från den andre då, hvarigenom den med förslaget afsedda besparingen för visso skulle blifva mycket tvifvel underkastad. Jag finner hela denna förändring vara opraktisk och yrkar därför i korthet afslag å densamma.

Herr Hasselrot: Såsom kammaren af betänkandet torde finna, har jag icke deltagit i behandlingen inom utskottet af föreliggande ärende, och då jag har åtskilliga anmärkningar att göra mot lagutskottets förslag, skall jag bedja att nu få framställa dem.

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.
(Forts.)*

I *formellt* hänseende torde man först kunna anmärka, att i förslaget väl stadgas, att de väghållningsskyldige skulle ega vid sammanträde, hvarom i 58 § förmåles, bestämma, att vägskattens debitering, uppbörd och redovisning skall verkställas genom kommunalnämnd mot ersättning enligt öfverenskommelse, men deremot icke närmare föreskrives, huru en sådan öfverenskommelse skall åvägabringas. Man kan näppeligen tänka sig, att vid ifrågavarande sammanträde kommunalnämnderna skola komma personligen tillstådes och att der en öfverenskommelse med dem skall kunna träffas. Möjligen har lagutskottet tänkt sig, att en sådan öfverenskommelse kunde genom vägstyrelsens försorg på förhand åvägabringas genom skriftvexling eller genom att ledamöterna reste omkring i de olika kommunerna, men jag betvivlar, att det på sådant sätt kan lyckas att få en ömsesidigt bindande öfverenskommelse till stånd i fullt lämplig och riktig form.

En annan brist är den, att då, såsom nu är stadgadt, frågor angående afskrifning af sådana medel, som anses icke kunna indrivas, pröfvas och afgöras af Konungens befallningshafvande, och klagan öfver Konungens befallningshafvandes beslut härutinnan kan anföras på vanligt sätt, så ifrågasattes nu, att sådan afskrifning skall kunna beslutas af vägstyrelsen, utan att det finnes någon antydning, huru missnöje med en sådan åtgärd, i fall af befogenhet, skall fullföljas.

Hvad *sjelfva saken* beträffar, har kammaren sig bekant, att enligt nuvarande bestämmelse i väglagen sker uppbörden af vägskatten genom vederbörande uppbördsmyndighet, som derför åtnjuter 3 procent i provision. Deröfver hafva nu motionärerna förklarat sig missbelåtna. De klaga öfver att provisionen medför för stora utgifter för vägkassan. Vidare säga de, att medlen få ligga tre à fyra månader hos uppbördsmännen, och att vägstyrelsen har utgifter för medlens hemtande i ränteriet — i händelse restantier förekomma — minst två gånger om året. Dessa olägenheter vilja de afhjelpa genom att uppdraga uppbörden åt kommunalnämnderna.

Lagutskottet har också understödt motionärernas framställning om ändring i detta afseende och framlagt förslag till bestämmelser härutinnan. Det nuvarande tillvägagångendet medför emellertid ordning, reda och kontroll, men om det andra förfaringsättet — uppbörd genom kommunalnämnderna — kommer att medföra samma fördelar, torde vara ganska osäkert. Jag är för öfrigt mycket tveksam, huruvida den besparing för vägkassan, som man härigenom afser att vinna, verkligen kommer till stånd. Det är ju möjligt, och till och med sannolikt, att i en del kommuner kommunalnämnden åtager sig detta uppdrag för mindre än tre procent, men det beror dock på de olika nämndernas goda vilja och tillmötesgående. Ett väghållningsdistrikt, som jag känner till, består af nitton kommuner. Det är alls icke omöjligt, att kommunalnämnderna i några af dessa begagna sig af tillfället att drifva upp ersättningen ganska

högt, och det är därför ganska osäkert, om någon nämnvärd besparing kommer att ega rum. Denna besparing kommer för öfrigt att af andra anledningar minskas. Det klagas nu öfver att vägstyrelserna tvenne gånger om året få hemta medel på ränteriet. Blir lagutskottets förslag antaget, får vägstyrelsen i det distrikt, jag nyss nämnde, hemta medel minst två gånger om året på 19 ställen. Detta kommer att medföra icke ringa kostnad, och vägstyrelsen kommer säkerligen också att för sitt besvär med att söka träffa öfverenskommelse med kommunalnämnderna fordra ersättning. Att medlen skulle bekommas fortare efter uppbörd af kommunalnämnderna än efter uppbörd genom kronans myndigheter, är ej sannolikt; snarare blir förhållandet motsatt.

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.
(Forts.)*

En annan omständighet, som också bör tagas i betraktande, är, att en kommunalnämnd, som bär upp medel för egen socken, säkerligen är noga och angelägen om att taga ut hvad som skäligen kan fås, men förhållandet blir icke alltid detsamma, om uppbörd i egen socken skall ske för en större samfällighet; man kan då befara, att åtminstone på ett eller annat ställe denna uppbörd icke sker så noggrant och strängt, som den kunde och borde ske, och att af sådan anledning afskrifningarna komme att blifva väsentligt större än om uppbörden skedde genom kronans uppbördsmän. Slutresultatet blir, enligt mitt förmenande, ingen besparing för väggkassan, möjligen motsatsen.

Det är ju en känd sak, att brandstods- och andra försäkringsbolag, som kunna beredas den förmånen att få sina afgifter uppburna genom kronouppbördsmännen, äro tacksamma därför, och då så utan anmärkning sker med landstingsmedlen, synes det mig, som om man gerna kunde låta det nuvarande förhållandet äfven beträffande väggskatten fortvara. Kommunala uppdrag hafva hittills betraktats såsom förtroendeuppdrag, med hvilka ej följer någon godtgörelse för besväret dermed. Skulle man nu för detta speciella uppdrag bevilja ersättning, är jag rädd, att den tid icke skall vara långt aflägsen, då kommunalnämnden fordrar ersättning äfven för sina bestyr inom kommunen. Det är efter mitt förmenande principiellt riktigt att för ett kommunalt uppdrag, äfven ett sådant som detta, bevilja ersättning. Då således både i formelt och sakligt afseende skäligen anmärkingar föreligga mot förslaget, tillåter jag mig yrka afslag å detsamma.

Herr Dickson: Då jag till fullo instämmer med de föregående talarne, skall jag försöka att icke upprepa de skäl, som af dem anförts, utan endast påpeka ett par anmärkingar, som framställt sig för mig.

Det nuvarande förfaringssättet, att afgifterna uppbäras genom kronobetjeningen och debiteringen verkställes af häradskrifvarne, synes mig vara egnadt att åstadkomma likformighet. Väglagens föreskrifter om väggskatten äro icke så klara och tydliga, att de icke kunna blifva föremål för misstyding. Afgiften beror dels på in-

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.
(Forts.)*

komstens beskaffenhet, dels på beloppet, och man har funnit, att det gifvits anledning till olika meningar. Faran för sådana skall blifva mindre, då det verkställes af ett fåtal personer med större vana, än om det ålägges ett flertal kommunalordförande inom väghållningsdistriktet att verkställa debiteringen. Då kan man befara, att ganska olika grunder skola kunna inom de olika kommunerna göra sig gällande.

Redan förut har påvisats det olämpliga i att öfverlemna uppbörden åt kommunalnämnderna, och det tyckes mig, som om de redan hade så mycket att göra, att man icke borde lägga ytterligare på dem. Det är visserligen sant, att de få ersättning för det arbete, som nu ifrågasättes, men denna ersättning är obestämd, och det blir, såsom en talare påpekat, olika belopp inom olika kommuner. Ingen kommunalnämnd kan i allt fall träffa öfverenskommelse för annat än egen tjänstetid, och vid ombyte af kommunalnämndens ordförande eller kommunalnämnden blir det rubbning i förhållandet. Jag får således instämma i det yrkande, som de båda föregående talarne framställt.

Herr Ölander: Jag måste medgifva, att jag, då ärendet förekom i lagutskottet, stälde mig tveksam i denna fråga, helst lagutskottet redan vid föregående riksdag afstyrkt en motion i ungefär enahanda syfte; men då denna motion återkommit och icke från en, utan från flere motionärer och från olika orter, tyckes det, som om den föreslagna förändringen skulle vara af ett temligen kånbart och allmänt behof påkallad. Det är ju klart, att det är förenadt med åtskilliga kostnader, om man skall uppdraga uppbörden af vägs-katten åt Konungens befallningshafvande och dess tjänstemän, och det är väl det, som inom en hel del kommuner väckt en viss motvilja mot denna bestämmelse. Jag ansåg mig därför icke kunna sätta mig emot ett bifall till motionen. Men min mening var icke, att det skulle framläggas ett fullständigt lagförslag, då jag naturligtvis insåg, att utskottet icke kunde vara så fullkomligt förtroget med ämnet, som härför är erforderligt, och dessutom möjligt vore, att bestämmelser i andra författningar kunde beröras af förändringen. Jag föreslog därför, att man skulle inskränka sig till en skrifvelse i motionens syfte, men utskottet ville icke gå in derpå, utan förordade en lag, sådan den nu här blifvit framlagd. Det är gifvet, att i densamma mycket i formelt afseende kan vara att anmärka, dock icke så mycket som de föregående talarne antydt. De hafva anmärkt, att något sätt, hvarpå öfverenskommelse mellan vägstyrelsen och kommunalnämnden skulle kunna träffas, icke blifvit i förslaget angifvet. En sådan öfverenskommelse bör väl göras på samma sätt som alla andra öfverenskommelser, dervid kontrahenterna hafva att fatta beslut i den ordning, som för beslut i andra fall är föreskrifvet. Någon vidare föreskrift härom synes mig därför i det föreslagna lagstadgandet icke vara erforderlig.

En talare anmärkte, att det är olämpligt, att kommunalnämnden får ersättning för ett dylikt uppdrag. Men detta är ju icke egentligen ett kommunaluppdrag. Det är ett uppdrag, som man ber kommunalnämnden åtaga sig, men hvartill den icke är skyldig.

Jag kan därför icke fatta, att det skulle vara origtigt, att, då uppdraget är förenadt med besvär, kommunalnämnden därför erhåller skäligen godtgörelse. Jag har, såsom jag nyss sagt, visst icke varit särdeles angelägen om ett bifall till nu ifrågavarande lagändring, men jag anser, att man bör gå så många kommuners uttalade önsningar till mötes. Jag hade helst velat förorda en skrifvelse, men då en sådan icke kunnat åstadkommas, och jag nu icke är i tillfälle att framställa något förslag i sådant afseende, återstår mig icke annat att göra än att yrka bifall till utskottets förslag.

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.*

(Forts.)

Herr Pettersson, Carl: Herr grefve och talman! Jag tänkte icke yttra mig i denna fråga; men när jag finner så många — och bland dem lagutskottets ordförande — hafva visat sig obenägna mot antagande af nämnda utskotts hemställan, ber jag få påpeka den efter min tanke synnerligen talande omständigheten, att ett härad ofta utgöres af en enda kommun — sådana finnas i det landskap, jag representerar. Då är det bra orimligt, att vägstyrelsen skall gå in till Konungens befallningshafvande och begära, att denna myndighet skall ombesörja vägskattens indrivande. Det tyckes, som om man godt skulle kunna öfverlåta den saken åt kommunalnämnden; och jag kan icke inse, hvarför det i sådana fall skulle behövas någon mellanhand. Men jag kan heller icke finna, att denna mellanhand af Konungens befallningshafvande är behöflig, när frågan gäller härad, som bestå af flera kommuner. En af motionärerna i ämnet uppgifver ju, att inom Upsala län finnas flera distrikt, der vägskattens debitering och uppbörd skett på sätt, som lagutskottet nu föreslår, och inom utskottet hörde jag uppgifvas ett annat län, der Konungens befallningshafvande tillåter att så får ske. Emot sådan tillåtelse tyckes mig väglagens 63 §, med den lydelse, den nu har, icke lägga hinder i vägen; ty här står:

»Konungens befallningshafvande ombesörjer, på vägstyrelsens derom framställda begäran, att vägskatten varder genom vederbörande, i sammanhang med kronoskatterna, debiterad, indrifen och redovisad, på sätt om landstingsmedel är föreskrifvet.»

Visserligen kan nu mellanmeningen »på vägstyrelsens derom framställda begäran» tolkas såsom ett första steg till vidare åtgärder i saken; men den kan ju också tolkas så, att om ingen begäran af vägstyrelse framställes, behöfver Konungens befallningshafvande icke befatta sig med ärendet. Dermed att kommunernas vägstyrelser sålunda ensamma taga saken om hand, anse motionärerna, att en afsevärd besparing skall vinnas. Men i sammanhang härmed förekommer en otreflig omständighet — att restantier icke kunna indrivas annars än genom domstols utslag. För att undvika denna

*Ifrågasatt
lagförändring
rörande väg-
skattens debi-
tering och
uppbörd.*

(Forts.)

omväg och ordna förhållandena samt bespara kommunerna en del onödiga utgifter, har lagutskottet efter många och vidlyftiga öfverläggningar framkommit med föreliggande förslag, hvartill jag vördsam samt yrkar bifall.

Herr Hasselrot: Uti den siste ärade talarens anförande är det egentligen ett skäl, som gjort intryck på mig, nemligen det, att, då ett härad består af en enda kommun, vägskattens upptagande genom kronans uppbördsmän kan vara obehöfligt. Deri har han visserligen rätt, men mig synes det i allt fall icke vara lämpligt att på grund af ett eller annat enstaka missförhållande ifrågasätta förändring i en för hela landet gällande lag.

Att emellertid flera bestämmelser i denna lag behöfva ändras, det erkänna vi väl alla, och det har flera gånger i denna kammare från olika håll påpekats. Den tid torde således icke vara långt af lägsen, då en omarbetning af lagen blir nödig, men att nu, innan en sådan mera fullständig omarbetning skäligen kan ifrågasättas, vidtaga ändring i en så obetydlig sak som denna, och detta då väglagen i allmänhet icke tillämpats stort mer än ett år och till och med på vissa orter ännu icke vunnit tillämpning, tror jag icke vara ändamålsenligt.

Herr Stråle: Jag är hufvudsakligen förekommen af den senaste talaren; jag tillåter mig endast tillägga, att lagutskottets förslag visserligen kan synas beaktansvärdt, så till vida som det afser en utvidgning af den kommunala sjelfstyrelsen. Men äfven om ett visst antal kommuner i landet ganska lätt skulle kunna sköta sig med den anordning, motionären tänkt sig, så är det tvifvels utan ett vida *större* antal kommuner å landet, som skulle hafva stora svårigheter att reda sig och till äfventyrs trassla in ärendet. Att för vissa, men enstaka fall tillskapa ändringar i lagen är ju, såsom den senaste talaren sade, icke lämpligt, och med åberopande af de skäl, som förut anförts, anhåller jag således om afslag på lagutskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 29 sistlidne februari och den 3 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 28, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 29 nästlidne februari och den 3 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 29, i anledning af väckta motioner angående formen för äktenskaps afslutande.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Herr Billing: Ehuru jag i mitt yrkande icke ämnar komma till annat än bifall till lagutskottets framställning, anser jag mig dock skyldig i anledning af nu föredragna ärende säga några ord. *Om utsträckt rätt att erhålla kyrklig vigsel.*

Till att börja med vill jag icke lemna oanmärkt, att motionären i motiveringen till sin motion gjort sig skyldig till ett par saker, som jag finner böra påpekas.

Först och främst har han, för att belysa hvad han anser vara oeffterrättligt i den kyrkliga äktenskapslagstiftningen, framdragit ett enskildt exempel, men refererat detta på ett så ofullständigt sätt, att intrycket af detsamma blifvit något alldeles origtigt. Detta exempel skulle enligt motionären visa, att den kyrkliga äktenskapslagstiftningen vore origtig, under det att det fast hellre, då man känner det i dess fullständighet, är ett slående bevis på det firereligiösa partitvångets stora tryck. Jag vill emellertid icke närmare ingå på saken, då den icke inverkat på lagutskottets beslut.

Den andra omständigheten, som jag icke vill lemna oanmärkt, är den, att motionären i sin motivering alldeles förbigått, att 1893 års kyrkomöte hade den här föreliggande frågan under behandling och fattade ett beslut, som i viss mån gick i samma rigtning, som den motionären här föreslagit. Det synes mig vara ett nog lättvindigt sätt att gå till väga, då man vid väckande af motion i en fråga förbigår de viktigaste förhandlingar, som i ärendet hittills i vårt land egt rum. Motionären kan hafva haft skäl att alldeles förbigå dessa förhandlingar; jag kan förstå de skälen, men skall icke här lägga fram dem, utan vill blott annotera, att han troligen icke velat komma i håg dessa kyrkomötets förhandlingar.

Nämnda kyrkomöte fattade i anledning af då väckt motion följande beslut och antog för sin del en lag af denna lydelse:

»Önskar medlem af svenska kyrkan, hvilken icke deltagit i konfirmation eller nattvardsgång inom kyrkan, att äktenskap, som af honom ingås, måtte med kyrklig vigsel afslutas, då må, der han eljest är till vigsel berättigad, sådan honom icke förvägras, så vida han åtnjutit konfirmationsundervisning af prest inom kyrkan och af denne funnits beredd att, efter undergången konfirmation, få tillträde till Herrens heliga nattvard.»

Om utsträckt
rätt att erhålla
kyrklig vigsel.
(Forts.)

Mot detta lagförslag gjordes af en mycket aktningsbjudaende minoritet allvarliga gensägelser, och från principiell synpunkt sedt kunna grunder, väl värda att beaktas, anföras mot detsamma, men då jag i kyrkomötet, såväl i kyrkolagsutskottet som i plenum, förordade det lagförslag, som kyrkomötet antog, och hvilket går i den riktning, motionären här föreslagit, anser jag mig böra anföras grunderna för denna uppfattning, och detta så mycket hellre, som jag finner det vara högst olämpligt, att denna fråga behandlats såväl af enskild motionär som af lagutskottet, utan att uppmärksamhet egnats åt den kyrkliga representationens beslut i ärendet. Motionen går ut på att sådan medlem af svenska kyrkan, som inom henne icke begått nattvarden, skulle, om han så önskar, erhålla kyrklig vigsel. Nu gällande lag tillstöder honom icke sådant, utan äktenskapet *skall* i sådant fall ingås med borgerlig vigsel. Men det synes mig dock, som om, när medlem, som i ett eller annat hänseende är dissenter, dock framställer en önskan att få kyrklig vigsel, man i denna önskan hos honom borde se en tendens till närmande till kyrkan, se i denna hans önskan ett uttryck för att, om han också i ett eller annat hänseende är af en olika uppfattning med den kyrkliga, han dock icke i grunden med kyrkan har velat eller vill bryta. När sålunda kyrklig vigsel begäres, förekommer det mig — när nu i alla fall äktenskap, dock ehuru ej med kyrklig vigsel, får ingås *utan* föregående nattvardsgång — som om kyrkan icke borde stöta tillbaka, utan i detta hänseende kunde och borde gå till mötes för att knyta de begärande ännu fastare vid sig.

Vidare synes det mig, som om både kyrkan och staten borde vara synnerligen måna om att göra allt hvad de kunna för att åt äktenskapet gifva all den helgd, som möjlig är. Om det i alla tider varit behöfligt att i folkmedvetandet inskräpa, att äktenskapet är ett heligt förbund, som bör helighållas, är visserligen behovet af ett sådant inskräpande i våra dagar icke mindre än förr, utan större; och då det nu icke lärers med skäl kunna förnekas, att den kyrkliga vigseln gifver ett klarare, beständare och djupare känt intryck deraf, att äktenskapet icke är en förening, som lättsinnigt kan ingås och lätt kan brytas, utan är af det djupaste slag och bör på det allvarligaste helighållas, synes mig häruti vara en ytterligare grund för att sträcka sig så långt man kan samt, utan att bryta med grundsatser af allt för stor betydelse, gifva den kyrkliga vigseln åt dem, som sådan begära.

Härtill kommer för det tredje, att, enligt nu gällande dissenterlag, om af tvenne kontrahenter den ene är berättigad till erhållande af kyrklig vigsel, men den andre, därför att han icke begått nattvarden inom svenska kyrkan, icke har denna rättighet, deras äktenskap *måste* ingås med borgerlig vigsel. Men om denne i sista rummet nämnde kontrahenten i stället för att kvarstå inom svenska statskyrkan utträder ur densamma och går öfver till ett dissenter-samfund, bli derigenom kontrahenterna enligt gällande lag berättigade

till kyrklig vigsel. Men det synes mig vara temligen klart, att man icke bör på detta sätt drifva personer till utträde ur statskyrkan.

Det var dessa grunder, som gjorde, att jag i kyrkomötet yrkade bifall till det lagförslag, jag nyss tog mig friheten att uppläsa, liksom jag också anser dessa grunder afgörande för att ett sådant lagförslag kunde och borde af staten antagas. Men då nu motionären icke har velat eller kunnat komma i håg detta kyrkomötets beslut, och han endast velat stryka ut den nuvarande bestämmelsen utan att i dess ställe sätta någon annan, då han icke velat insätta den bestämmelse, som kyrkomötet för sin del antagit, nemligen att den person, som önskar kyrklig vigsel, skulle hafva mottagit religionsundervisning, och då staten och nu särskildt Första Kammaren icke lär anse det vara ett obehörigt tvång på kyrkans medlemmar att de skola hafva mottagit sådan undervisning, anser jag lagutskottet, då det framhållit i sin motivering, att motionären i stället för nu gällande bestämmelse icke velat sätta någon annan, hafva haft fullt fog att yrka afslag på motionen, och finner icke heller, att lagutskottet haft anledning att för egen del föreslå en annan bestämmelse, hvarför jag yrkar bifall till lagutskottets förslag.

Om utsträckt rätt att erhålla kyrklig vigsel.
(Forts.)

Herr Hasselrot: Då den näst föregående talaren icke framställt något annat yrkande än bifall till lagutskottets förslag, hade jag möjligen icke behöft nu yttra mig. Uti hvad talaren anförde låg dock jemte klander mot motionären äfven ett klander mot lagutskottet, derför att detsamma icke redogjort för hvad i frågan förekommit vid 1893 års kyrkomöte. Det är ju också möjligt, att detta klander är berättigadt, men utskottet ansåg sig till följd af frågans ställning icke hafva befogenhet eller åtminstone skyldighet att på densamma närmare ingå, och, såsom kammaren torde finna af motiveringen, har lagutskottet icke ingått i ett sakligt bedömande af frågan just af det skäl, som den förre ärade talaren påpekat. Den af motionären nu väckta frågan har många gånger förut varit föremål för öfverläggning både i riksdagen och vid kyrkomötet, hvarvid borttagandet af nu föreskrifna vilkor för kyrklig vigsel förordats af olika personer, men alltid under förutsättning, att något annat skulle sättas i stället för derutinnan nu gällande bestämmelse. Ibland har man föreslagit, att kontrahenterna borde styrka sig ega nöjaktig kristendomskunskap, ibland att de skulle visa sig vara berättigade till konfirmation och sist har nu 1893 års kyrkomöte framlagt ett förslag i ämnet. Då emellertid motionären helt enkelt föreslagit uteslutande af nu befintligt vilkor utan att ifrågasätta något annat, och lagutskottet icke ansåg sig ega befogenhet att föreslå annat sådant, hvilket möjligen kunde komma att strida mot motionärens mening och ännu mindre än nuvarande bestämmelse motsvara hans åsikter i ämnet, hade lagutskottet icke annat att göra än på denna grund afstyrka motionen.

Under sådana förhållanden ansåg lagutskottet icke nödigt att

Om utsträckt rätt att erhålla kyrklig vigsel. redogöra för kyrkomötets beslut i ämnet af år 1893, då beskaftenheten af detta enligt utskottets mening icke kunde på frågans afgörande inverka.

(Forts.)

Herr Pettersson, Carl: Den förste ärade talaren gjorde en anmärkning mot lagutskottet, hvilken besvarades af detta utskotts ordförande. Efter min åsigt, skulle ett omnämnande i föreliggande betänkaude af 1893 års kyrkomötes beslut i detta ämne hafva försvagat det skäl, hvarpå lagutskottet nu hufvudsakligen stödjer sitt afstyrkande af herr Waldenströms motion — nemligen att han icke angifver sin åsigt om något annat stadgande och i så fall hvilket borde sättas i stället för hvad hittills härutinnan varit gällande». Hade utskottet gått ut från kyrkomötets beslut, så torde det må hända kommit till annat resultat — så vida utskottet haft motionsrätt; men när det icke har sådan, kunde utskottet icke föreslå Riksdagen en skrifvelse i den riktningen. Det var herr Waldenströms motion, som skulle behandlas, den och intet annat; ett anförande af kyrkomötets beslut i ämnet skulle blott ha försvagat utskottets skäl. Men hvarför nämner motionären icke ett ord om detta beslut? Det kan icke gerna vara af okunnighet derom. Men om han åberopat sig derpå, så hade han ju haft utsigt att åtminstone vinna ett steg till det mål, dit han syftar. Mig synes, att han denna gång haft för brådt om. Men må hända att han en annan gång vinner sitt åsyftade mål, utan att taga små steg. Det lät icke så omöjligt, att döma af hvad den förste talaren yttrade.

Medan jag har ordet, kan jag icke underlåta att anföra hvad jag fått höra om den ärade motionärens lättvindiga sätt att behandla faktiska förhållanden. Han yttrar i sin motion: »Alldeles nyss har här i Stockholm inträffat en händelse, som är mycket karakteristisk. En icke konfirmerad flicka blef trolofvad med en i hufvudstaden tjänstgörande prestman. Begge ville de hafva kyrklig vigsel till sitt äktenskap. Detta kunde emellertid icke beviljas dem, med mindre än att hon läte sig konfirmeras och beginge nattvarden i statskyrkan. Men dertill kunde hon icke förmås.» Efter de upplysningar, som lemnats i lagutskottet, är detta »en sanning med modifikation»; i stället för »kunde icke dertill förmås» borde hafva stått: »fick icke för sina släktingar». Nu är hon emellertid både gift och konfirmerad.

I likhet med begge de föregående talarne yrkar jag bifall till föreliggande betänkaude.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets nedannämnda, den 28 och 29 sistlidne februari bordlagda betänkanden:

n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående tullfritt införande öfver Funäsdalen af spanmål och fläsk, samt

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 28 och 29 nästlidne februari bordlagda utlåtande n:o 20, i anledning af väckt motion angående ändring af 2 § utsökningslagen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 28 och 29 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 21, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken.

Om begränsning till viss tid af förmånsrätten för omyndigs fordran hos föräldrar eller förmyndare.

Herr Leman: Då jag i afseende på den kläm, hvartill utskottet här kommit, har några betänkligheter, skall jag anhålla att i korthet få redogöra för dem.

Antingen, synes det mig, har utskottet icke fullt utsagt hvad det menat, och då erfordras det, enligt min tanke, ett förtydligande af klämmen, eller också har utskottet gjort detta, och då kan jag åtminstone icke vara fullt ense med utskottet. Utskottet hemställer nemligen, att en skrifvelse skall aflåtas till Kongl. Maj:t med anhållan, »det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagbestämmelse, hvarigenom den i 17 kap. 10 § handelsbalken stadgade förmånsrätt för omyndigs fordran begränsas till viss tid efter det förmynderskapet upphört». Det synes mig, så vidt man icke vill läsa någonting mellan raderna, som om det vore tydligt och klart, att om utskottets förslag skulle af Riksdagen godkännas och om sedermera en lag skulle stiftas med anledning af Riksdagens beslut, och dessa skulle vara fullt exakt svarande mot hvarandra, så innebure detta ingenting annat, än att under hvilka förhållanden som helst förmånsrätten skulle gå förlorad, sedan viss tid förflytit efter det förmynderskapet upphört; och det är häremot jag vill inlägga en gensaga.

Herrarne känna mer än väl, huru svårt det kan vara för en myndling att få ut sin fordran. Först kan, på grund af det grannliga förhållande, hvaruti myndlingar ofta stå till sina förmyndare (såsom till exempel barn gent emot någon af sina föräldrar), någon tid förflyta, innan anspråk på utfående af myndlingens medel väckas; sedan kunna tvister uppstå om utfående af redovisning och derefter, sedan redovisning väl erhållits, angående klander af densamma. Så-

Om begränsning till viss tid af förmånsrätten för omyndigs fordran hos föräldrar eller förmyndare.
(Forts.)

dana tvister genomlöpa ofta samtliga instanser, och de fall äro icke sällsynta, der tvist, som anhängiggjorts strax efter det förmyndarens redovisningsskyldighet inträdt, icke afslutats förr än 6, 7 à 8 år derefter. På grund af dessa förhållanden synes mig utskottets utlåtande vara, om jag så må säga, för snävt. Härförutom tillåter jag mig att erinra om ännu en omständighet, att nemligen, sedan slutlig dom blifvit fäld, man i lagen torde böra för domens verkställighet inrymma någon tid, inom hvilken förmånsrätten bibehålles.

Om nu utskottet delat de af mig uttryckta åsigter, hemställer jag, huruvida icke utskottet äfven hade bort tydligare hafva utsagt hvad det verkligen menat. Utskottets formulering hade ock i sådant fall bort erhålla en annan och mera extensiv lydelse. För min del hade jag tänkt mig, att utskottets hemställan hade bort affattas i ungefär följande ordalag, nemligen:

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan förändrad lydelse af 17 kap. 10 § handelsbalken, att derigenom bestämmes, att förmånsrätt för omyndigs fordran hos förmyndare ej vidare skall ega rum, *dels* der sådan fordran, efter det förmynderskap upphört eller öfvergått till annan förmyndare, stått inne i längre än tre år, utan att inom sagda tid talan om fordringens utbekommande blifvit instämd och vederbörligen fullföljd, och *dels* der verkställighet å laga kraftegende dom, hvarigenom dylik fordran blifvit utdömd, ej blifvit sökt inom viss stadgad tid efter det domen gifvits.

Jag vill för närvarande icke framställa något yrkande, hvilket eljest skulle afsett återremiss, utan har endast velat till protokollet angifva mina betänkligheter mot utskottets formulering.

Herr Hasselrot: Lagutskottet har icke förbisett, att den föreslagna formen för skrifvelsen är kortfattad och möjligen något snäf. På sätt den siste ärade talaren påpekade, är det icke möjligt eller rimligt att nöja sig med en enkel lagbestämmelse, sådan som den i skrifvelsen omförmälda, nemligen att förmånsrätten för omyndigs fordran *»begränsas till viss tid efter det förmynderskapet upphört»*.

På sätt han nämnde, ligger det i sakens natur, och det har också lagutskottet i sin motivering antydt, att förmånsrätten skall upphöra efter viss tid endast under förutsättning att fordringen lemnats outsökt. Om vederbörande inom stadgad tid utsökt sin fordran eller stämt om redovisning, har han uppenbarligen bevarat sin rätt till bibehållande af förmånsrätten.

Nu skulle det ju kunna ifrågasättas, såsom den siste ärade talaren nämnde, att göra skrifvelsen så fullständig, att man deri toge in äfven erforderliga detaljbestämmelser. Det har dock varit vanligt, då Riksdagen skrifver till Kongl. Maj:t, att man i skrifvelsen uttrycker endast den grundsats, på hvilken lagstiftningen i fråga skall byggas, och öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att, derest denna grundsats

gillas, närmare detaljera de bestämmelser, som deraf kunna blifva en följd.

Hufvudsakligen bestämmande för lagutskottet, då det haft att välja emellan en kort och en mera vidlyftig form för skrifvelsen, har emellertid varit den omständighet, att då samma fråga år 1891 var före i Riksdagen, föreslog lagutskottet samma form för skrifvelse i ämnet, som nu är ifrågasatt, och detta förslag till skrifvelse godkändes af Riksdagens båda kamrar. Riksdagen har sålunda då gifvit företräde åt den kortare formen, och enär derigenom icke gerna kan föranledas någon olägenhet eller något missförstånd, tillåter jag mig att till lagutskottets förslag yrka bifall.

Om begränsning till viss tid af förmånsrätten för omyndigs fördran hos föräldrar eller förmyndare.

(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 28 och 29 nästlidne februari bordlagda utlåtande n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 27 kap. 10 § byggningsbalken, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 28 och 29 sistlidne februari bordlagda utlåtande n:o 23, i anledning af väckta motioner om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

Punkten 1.

Herr Moberg: Ehuru, med hänsyn till den utgång, som en motion, likartad med den af herr Swartling nu framlagda, sistlidne riksdag erhöll inom denna kammare, föga synes vara att vinna genom att tala för bifall till herr Swartlings motion, tillåter jag mig dock erinra derom, att de missförhållanden, som i nämnda motion beröras, äro af så beaktansvärd beskaffenhet, att det synes mig, att man deråt bör egna mer än en flyktig uppmärksamhet. Men jag har jemväl ett annat skäl, som, åtminstone för mig, synes vara af den vikt, att jag på grund deraf skulle önska framgång åt herr Swartlings motion.

Jag vågar nemligen föreställa mig, att om Riksdagen skulle besluta en skrifvelse i det syfte, som herr Swartling begärt, Kongl. Maj:ts regering skulle finna en osökt anledning att taga under närmare öfvervägande, huruvida, icke blott i det anmärkta, utan jemväl i andra afseenden, kongl. förordningen af år 1864 om utvidgad näringsfrihet icke tarfvade en lika välbehöflig som efterlängtd omarbetning och förbättring. Det torde nemligen knappast gifvas

Ang. kompetensvillkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.

Ang. kompetensvilkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.

(Forts.)

någon förordning, som lemnar sådant skydd för bedrivande af allehanda ofog, som berörda förordning. Den fyller så väl sitt syfte att vara en förordning om utsträckt näringsfrihet, att med stöd af densamma näring kan så bedrivas att folk saklöst kan förderivas till lif och helse. — Detta yttrande innebär ingalunda någon öfverdrift.

Känt torde nemligen vara, att när kommunerna vilja medelst införande af obligatorisk besigtning af köttvaror och genom slagthustvång skydda sig emot förtärande af lifsmedel, som kunna medföra de skadligaste verkningar, så vet den kongl. förordningen, med den tolkning som deråt gifves, att så väl skydda näringsfriheten i alla dess osunda yttringar, att man måste vara beredd att, hvilken dag och hvilken timme på dygnet som helst, gå i döden för densamma. Ett offer som synes mig dock vara något stort, åtminstone för den, som icke hyser några öfverdrifna tankar om dess förträfflighet.

Jag skulle, om jag icke befarade att trötta kammaren, kunna uppräknas mångfaldiga förhållanden beträffande denna förordning, hvilka äro af beskaffenhet att böra ådraga sig lagstiftarens uppmärksamhet. Bristerna i densamma hafva ock blifvit tydligt ådagalagda genom den mängd ändringar, som under tidernas lopp vidtagits, och den mängd motioner, som framkommit om ytterligare ändringar.

Men, för att hålla mig till den fråga som närmast föreligger — jag anhåller herr grefve och talman om benäget öfverseende för den utflykt derifrån jag gjort — så torde det vara för en hvar, som känner förhållandena på landet, alldes uppenbart, att, såsom landthandeln nu bedrives, och med den utsträckning den nu tagit, den blifvit en verklig landsplåga. Jag kan icke förstå annat än att det bör vara en uppgift för lagstiftningen, så god som mången annan, att söka taga i öfvervägande, huruvida icke en hämsko kan läggas på en näringsfrihet, som med en gagnelig sådan icke har något annat gemensamt, än såsom månget annat åtgörande i frihetens namn, nemligen att begagna denna som en skylt för att väcka förgelse och plåga hos rättsinniga och ordningsälskande medborgare. Det synes mig vara en ytterst klen tröst, hvarpå lagutskottet, både vid förliden och innevarande års riksdag, bjuder, nemligen att korrektiv emot de af herr Swartling anmärkta missförhållandena finnes deri, att den handlande, som icke *kan* föra böcker och icke *vill* föra böcker, blir, derest konkurs inträffar, dömd till den stränga påföljd, som konkurslagen i ty fall stadgar. Ja, jag vill ingalunda förneka, att han med rätta får lida sitt straff, men allt det onda, som en dylik osund handel medfört: ett utsträckt borgenssystem, handel med öl och spritdrycker m. m., icke blir detta botadt derigenom, att handelsföreståndaren sättes in i fängelse. För öfrigt kan jag icke förstå annat än att det, i detta som i många andra fall, bör vara en af statsmagternas uppgift att, såvidt i deras magt står, genom preventiva åtgärder snarare söka förekomma lagbrott

än genom slappa ordningsstadganden och lagbestämmelser uppmuntra till dylika.

Handeln, i våra dagar så olika mot fordom, är ju ett näringsfång, som ådragit sig lagstiftarens uppmärksamhet just genom den beröring, hvori det kommer till det allmänna; och när handel drifves af två eller flere i bolag, har denna uppmärksamhet tagit sig uttryck uti bestämmelser till skyddande af tredje mans rätt. Hvarför skall icke då en enskild person, som drifver handel, kunna vara underkastad inskränkning i en frihet, som jag icke kan förstå vara, såsom 1864 års förordning om utsträckt näringsfrihet förutsätter, så att säga, rent af med födseln gifven.

De klagomål, som oupphörligen från landsbygden inlöpa om de betänkliga missförhållandena med dessa handelsbodar, som uppväxa såsom svampar ur jorden, och de påstötningar, som ofta erhållas, att söka vid Riksdagen verka emot detta onda, synas mig vara skäl nog för Riksdagen att taga i öfvervägande, huruvida icke någonting deremot skall kunna göras. — Exempel på arten och beskaffenheten af en del af dessa handelsbodar skulle kunna anföras i mängd. Jag tillåter mig blott anföras ett.

En dräng, som för öfrigt var belåten med den tjenst han hade hos sin husbonde, uppsade en dag sin anställning. På husbondens fråga, hvad han skulle taga sig till, svarade drängen, att han skulle öppna handel. På husbondens föreställning, att sådant kräfde, att han hade insigter i handelns skötande och dermed i sammanhang stående förhållanden, fäste drängen ingen vidare uppmärksamhet, utan svarade: »det går väl några år; derunder lefver jag godt och sedan får jag göra konkurs». Så gick det också. Han gjorde konkurs, fick ackord, men gjorde konkurs äfven på ackordet och hade derefter ingen utväg att fortsätta med handeln. Men så började hans hustru med handeln, hvilken hon öfvertog i sitt namn. Äfven hon gjorde konkurs och konkurs på ackordet, och samma väg gick det med sonen och derefter äfven med dottern. Sålunda hade hela familjen idkat handel och gjort konkurs, fått ackord, men gjort konkurs på ackordet. Om nu en bestämmelse, sådan som herr Swartling föreslagit, i lagen funnits, hade icke allt det elände, som denna familj dragit öfver sig och orten, kunnat uppstå.

Jag är ingalunda så blind, att jag icke lätt inser, att det onda icke kan vara botadt ensamt med de bestämmelser, som herr Swartling tänkt sig. Till de af honom föreslagna skulle jag dessutom vilja tillägga ytterligare några andra, särskildt det, att den, som vill idka handel, skall styrka, att han under ett visst antal år varit anställd i handel och derunder vunnit förfarenhet i yrket, och förete bevis från sin husbonde om att han har en dylik insigt, men jag föreställer mig, såsom jag redan antydte, att, om frågan drages under Kongl. Maj:ts nådiga skärskådande, Kongl. Maj:t skall veta finna bestämmelser som, på samma gång de utveckla och befordra en sund näringsfrihet, hända utväxterna derpå.

Ang. kompetensvilkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.
(Forts.)

Ang. kompetensvilkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.
(Forts.)

Jag skulle därför gerna vilja yrka bifall till herr Swartlings motion, men då jag föreställer mig, att jag härutinnan icke kan påräkna kammarens understöd, skall jag, åtminstone för närvarande, icke tillåta mig att framställa något yrkande.

Herr Hasselrot: Villigt erkänner jag, att, på sätt motionären och äfven den siste talaren påpekat, landthandeln på många ställen och i många afseenden medför beaktansvärda olägenheter, men jag betvivlar, att någon väsentlig rättelse härutinnan skall kunna ske genom sådana bestämmelser, som herr Swartling ifrågasatt. Jag vill nu icke följa den siste ärade talaren i hans tankegång, då han trodde, att en skrifvelse i anledning af herr Swartlings motion skulle kunna leda till ändringar i en mängd andra förhållanden, som han ansåg böra ändras, utan skall jag uteslutande hålla mig till hvad af motionären föreslagits, nemligen att en person, innan han får idka handel, skall visa sin kompetens dertill, dervid jag vågar påstå, att de olägenheter talaren påpekade, nemligen obehörig handel med öl och spritvaror, alltför utsträckt borgenssystem, onödig konsumtion af lyxvaror, m. m., lika väl kunna förekomma hos den handlande, som kan föra böcker, som hos den, som icke kan detta. Det är visserligen sant, att i ett och annat fall skulle just den, som icke kan föra böcker, blifva hindrad från handels bedrivande, men i det stora hela komme olägenheterna att fortfara. Den väsentligaste orsaken och grunden till de öfverklagade olägenheterna af landthandeln är enligt min åsigt fabrikanter och grossörers benägenhet att lemna kredit utan urskilning till så godt som alla småhandlare på landsbygden. Blifva förhållandena i detta afseende bättre, så blifva vi af med de öfverklagade olägenheterna mycket lättare än genom införande af ett sådant lagbud, som det nu ifrågasatta. Man kan för öfrigt väl tänka sig en person, som är fullt lämplig att drifva handel, men sjelf icke kunnig i bokföring, och det vore väl då hårdt att hindra honom från rörelsens bedrivande, om han skaffar sig en kompetent bokförare.

Det korrektiv, som redan finnes och som den föregående talaren icke ville tillmäta någon betydelse, är emellertid alldeles icke att underskatta. Om en person visar sig sköta sin affär vårdslöst, så att han icke kan göra rätt för sig och han icke ordentligen fullgjort sin bokföring, så straffas han med fängelse. Härigenom torde en ordentlig bokföring framtvingas lika säkert som genom en handlandes examinerande i bokföring. Underlåtenhet i bokföring kommer oftare af vårdslöshet och andra orsaker än af okunnighet.

Jag tillåter mig yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Herr Rudebeck: Då detta ärende förekom inom lagutskottet var jag ännu icke medlem af utskottet och deltog således icke der i behandlingen af denna fråga, men jag ber få tillkännagifva, att om jag gjort det, skulle jag i afseende å herr Swartlings motion

kommit till ett annat resultat än lagutskottet. I likhet med den näst föregående och i olikhet med den siste talaren anser jag, att en bestämmelse i det syfte, som herr Swartling föreslagit, skulle vara synnerligen välgörande och är *högst* behöflig. Den som har kännedom om förhållandena särskildt på landsbygder, der en stor mängd landthandlande finnas, vet hvilket, rent ut sagdt, oskick, som ofta eger rum i afseende å handelsrörelsen, och det sätt på hvilket böckerna öfver rörelsen föras, och jag tror, att många af eder, mine herrar, skulle häpna, om för eder framlades en del handelsböcker, förda af dessa personer, som icke kunna föra dem. Man framställer då den frågan: hvarför begagna sig vederbörande icke af det korrektiv, som finnes i det stränga stadgandet angående ansvar vid konkurs för felaktig bokföring? Hvarför vederbörande icke göra det, kan jag naturligtvis icke fullt förklara, men för visso är det mången gång af den anledning att dessa vederbörande, fordringsegarne i konkursen, ofta äro landthandlande sjelfva och i angifna häuseendet den ene icke är stort bättre än den andre, hvadan icke heller den ene vill skada den andre.

Nu säger man, att en sådan åtgärd, som den motionären föreslagit, är så obetydlig, att den icke skulle medföra någon egentlig verkan. Tvärt om tror jag, för min del, att den skulle medföra en mycket afsevärd, högst vigtig och betydande verkan. Den kan ej heller med rätta sägas, såsom somliga påstå, innebära någon obehörig inskränkning i näringsfriheten, ty när det fordras af en näringsidkare, att han skall föra böcker, och det visat sig på ett sätt, som icke kan af någon jäfvas, att hos en stor mängd af dem det icke finnes förmåga att fullgöra denna skyldighet, då kan jag icke finna att någon obehörig inskränkning i friheten sker derigenom att lagen bestämmer, att den person, som vill idka en handelsrörelse, med hvilken följer skyldighet att föra böcker, skall, *innan* tillstånd till handelns utöfvande lemnas honom, visa att han har kunskap i bokföring. Dermed blir bestämmelsen om skyldighet att föra handelsböcker effektiv, men något intrång i näringsfriheten ligger icke häri.

Utskottet säger vidare på ett ställe: »Då härtill kommer, att en föreskrift i det af motionären afsedda syfte skulle hindra åtskilliga personer, hvilka väl icke sjelfva ega förmåga att verkställa bokföring, men önska att genom andra besörja densamma, från utöfvandet af en rörelse, för hvilken de i öfrigt kunna vara väl kvalificerade, anser utskottet sig icke böra tillstyrka bifall till hvad motionären i förra delen af motionen föreslagit.» Jag kan icke finna, att det vore något menligt i detta. Ty är en person så väl kvalificerad för utöfvande af en handelsrörelse, är jag fullt öfvertygad, att han också skall kunna genomgå en kurs i bokföring och erhålla bevis om kunskap deri, hvilken kunskap han väl behöfver äfven till kontroll öfver den som besörjer bokföringen.

Då för några år sedan handelsföreningarna utfärdade ett cirkulär till de särskilda orterna och begärde yttranden äfven från kou-

Ang. kompetensvilkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.
(Forts.)

*Ang. kompen-
sensvilkor för
rätt att idka
handel eller
annan rörelse
af viss om-
fattning.
(Forts.)*

munalstämmorna rörande åtgärders vidtagande särskildt för att landt-handlandena skulle blifva mer kvalificerade för sitt yrke än de äro, förekom, om jag icke minnes orätt, deruti en bestämmelse sådan som den nu föreslagna. Och jag tror mig utan misstag kunna säga, att inom den bygd, der jag bor, fans, då denna fråga förekom på en kommunalstämma, icke någon, som motsade, att detta vore en lämplig och önskvärd föreskrift.

Af de skäl jag nu anført och med hänvisning till hvad en föregående talare i samma syfte framhållit, och då jag många gånger erfarit, hurusom personer, endast därför att de icke hafva förmåga att egna sig åt något arbete, slagit sig på landthandel utan att ega ringaste insigt i bokföring eller kunna bedöma hvad dermed menas, och då jag dertill varit i tillfälle erfarade de menliga följderna af detta oeffterrättighetstillstånd, anser jag mig böra, hvad förut icke skett, nu framställa bestämdt yrkande om bifall till herr Swartlings motion.

Herr Hasselrot: Endast ett par ord med anledning af den siste talarens yttrande. Han påstod, att det icke kunde medföra väsentliga olägenheter, om ifrågavarande bestämmelse infördes, emedan det icke vore behöfligt, att en person fick idka handel, som icke kunde skaffa sig bevis om kunskap i bokföring. Jag är af annan åsigt och vill anføra ett exempel till stöd för denna. Man tänke sig ett dödsfall, och att sterbhuset vill öfvertaga en stor och vidlyftig handelsrörelse. Skall detta då vägras enkan och förmyndarne, därför att de icke kunna få betyg på kunskap i bokföring? Om de skaffa sig en skicklig bokförare, så är det väl hårdt och obilligt samt ofta ledande till betydlig förlust, att de skola hindras att fortsätta och afveckla en rörelse, som i öfrigt är laglig.

Herr von Stapelmohr: Jag har inom lagutskottet deltagit i behandlingen af detta ärende och instämt med majoriteten, och jag vill framlägga några skäl därför.

Jag är fullt ense med motionären och jemväl med den talare, som först hade ordet, samt herr Rudebeck deruti, att det skulle vara önskligt, att den som drifver en sådan rörelse, deröfver handelsböcker skola föras, också har kunskap i bokföring, så att han icke af brist på sådan kunskap utsätter sig för ansvarspåföljd, derest han blir satt i konkurs. Men jag tvekar att för detta ändamål förorda tillgripande af den utväg motionären föreslagit, eller att i lag bestämma, att den som vill drifva handel skall styrka, att han är kunnig i bokföring. Den lagbestämmelse motionären föreslagit, och som äfven förordats af herr Rudebeck, är icke något nytt eller opröfvadt i vårt land. 1846 års näringslag innehöll nemligen, att den som begärde en handelsrättighet skulle styrka, utom att han egde ett visst mått af kunskap i skrifning och räkning, att han hade kännedom om förändet af bok och räkning på det i handel i all-

mänhet öfliga sätt. Men till följd deraf att lagen icke tillika angaf, hvem som skulle utfärda intyg, som skulle tillmätas vitsord, blef bestämmelsen i tillämpningen utan all verkan och urartade till en tom formalitet, så att man till och med åberopade intyg om skicklighet i bokföring, utgifna af personer, som i sådana stycken voro alldeles främmande. I 1864 års näringslag upptogs icke bestämmelsen, och detta med fullt fog, ty jag kan icke finna något skäl att, då för andra näringar icke fordrades kompetensvilkor, sådant vilkor skulle fordras för handelsrörelsen, hvarigenom denna skulle sättas i sämre ställning än andra näringar. I 1864 års strafflag inflickades dock en bestämmelse, att den, som icke uppfylde hvad lagen fordrade i fråga om bokföring, skulle vara underkastad ansvar, om han råkade i konkurs. Detta lagbud innebär en kraftig och allvarlig maning till försigtighet, och den som icke vill låta denna inverka på sig får skylla sig sjelf och finna sig i följderna.

Det skulle icke blifva mycket bevändt med en lagbestämmelse sådan som motionären påyrkat. I många fall är innehafvaren af en affär så upptagen af andra göromål, som till affären höra, att han har föga tid att egna sig åt bokföringen, utan öfverlåter den åt en främmande person. Bokföringen är ock icke så invecklad, att icke den, som börjat en rörelse utan nödig insigt deruti, kan, om han så önskar, lätt förvärfva sig denna kunskap; och han torde ej heller underlåta att göra detta, så vida han är redbar, ordentlig och hyser verkligt intresse för framgången af sin rörelse, och finnas icke dessa förutsättningar för rörelsens framåtskridande, hjälpa inga lagbestämmelser.

Lagutskottets ordförande har framhållit exempel på en del olägenheter, som skulle följa af en sådan lagbestämmelse, som motionären föreslagit. Jag skall framlägga ytterligare ett. En person drifver handel till ringa omfattning, såsom mångleri. Genom redbarhet har han förskaffat sig förtroende, så att han ser sig i stånd att utveckla rörelsen till handel i egentlig mening, men der-till skall han förhindras, om han icke skaffar sig intyg om skicklighet i bokföring, oaktadt han till biträde skaffar sig en skicklig räkenskapsförare.

Hvem skulle för öfrigt utfärda sådant bevis, som skulle fordras derom att en sökande hade kunskap i bokföring? I landet finnas inga allmänna läroanstalter i bokföring, åtminstone icke några officiella — jag kan dock möjligen undantaga de två handelsinstituten i Stockholm och Göteborg, hvilka åtnjuta statsanslag. I de flesta städer finnas visserligen enskilda personer, som meddela undervisning i bokföring, men icke sällan är denna undervisning så underhållig, att man har fullt skäl att tro, att läraren sjelf icke är hemma i det lagbestämda bokföringssättet, och att åt sådana personer lemna det grannliga värket att meddela bevis om kunskap i bokföring för vinnande af handelsrätt, tror jag icke är rådligt.

Ang. kompetensvilkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.
(Forts.)

Ang. kompe-
tensvillkor för
rätt att idka
handel eller
annan rörelse
af viss om-
fattning.

(Forts.)

De skäl, motionären anført för motionen, synas mig också litet egendomliga. Hufvudskälet tyckes vara, icke att höja handelsnärin- gen, utan åstadkomma lagbestämmelser, som utgöra hinder för näringens utöfvande, för att lätta konkurrensen för en del andra handlande. Jag skall icke närmare yttra mig om huruvida en sådan åtgärd kan med fullt fog ifrågasättas, men vill dock påpeka, att det synes mig finnas ett annat sätt, närmare till hands liggande, nemligen det att minska möjligheten för uppdrifvandet af en osund handel eller det, som herr Hasselrot nämnde, att minska krediten. Derom säges uti det yttrande af statistiska centralbyrån, som af herr Petri åberopas till stöd för hans motion: »Då de flesta der- jemte sakna eget kapital, måste de stödja sig på krediten, och denna lemnas dem åtminstone till en början i en utsträckning, som mån- gen gång är egnad att väcka förvåning och som tillskyndat förlags- gifvarne, hufvudsakligen grosshandlarne i städerna, betydliga förluster, der dessa icke blifvit betäckta genom de borgensförbindelser slägt och vänner bland allmogen iklädt sig för handelsmannen.» Ja, det ligger stor sanning häruti, men lika sant är, att om förlagsgifvare eller grosshandlare, hvilka ju äro de som klaga högljuddast, visade större försigtighet och varsamhet vid kredits beviljande, skulle det onda minskas. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Larsson: Jag hade endast tänkt votera i frågan, i fall det kommer derhän, ehuru utgången icke torde vara tvifvelaktig, utan blifva afslag på motionen. Jag har dock begärt ordet för att få till protokollet antecknad, att jag för min del instämmer i herr Swartlings motion och således i det yrkande, som först blifvit fram- ställt af herr Moberg. Jag har nemligen liksom han funnit utskottets skäl mycket svaga gent emot den motion, som det vill taga lifvet af. Det har blifvit påpekadt af föregående talare, att de som gifva sig till att blifva landthandlande utan att förstå att sköta bokföring få bära följderna och underkasta sig det straff, som lagen stadgar, om det blir konkurs. Ja, det går nog an att säga, men på laudet är det så — åtminstone i min hembygd — att om också en landt- handlande icke kan föra böcker, utan slarfvar och förorsakar skada genom sin handelsrättighet, så icke blir det yrkadt ansvar på honom för detta, om han gör konkurs. Och hvarför? Jo, därför, att när det icke ens förutsattes att han skall *kunna* föra böcker, när han får sin handelsrättighet, så tyckes det vara obilligt, att han skall böta eller få fängelse för att han icke fört böcker, då han, som sagdt, enligt nu gällande förordning, får sin rättighet utan att något stadgande ålägger honom att visa, att han har någon som helst kunskap i att föra sådana.

Ej heller kan jag finna, att lagutskottets skäl äro synnerligen starka, då det t. ex. säger: »Om ün utskottet är ense med motio- nären derutinnan, att det i allmänhet måste anses önskvärdt, att handlande ega nödiga kunskaper i bokföring, föreställer sig dock

utskottet, att det skulle blifva förenadt med stora svårigheter att i lag meddela fullt effektiva bestämmelser i detta afseende.» Ja, om utskottet hyllar den åsigten, skulle lagutskottet när som helst kunna sluta att skrifva lagförslag; ty att skrifva lagar, som aldrig kunna öfverträdas, utan äro så effektiva, att intet misstag eller brott emot dem skall kunna ega rum, lär aldrig kunna komma att inträffa, och på det sättet skulle vi nästan blifva utan lagar. Nej, vi få låta oss nöja med lagen, äfven om den icke blir så effektiv, att allt ondt kan förtagas af den. Vi få nöja oss, om den blir så god som möjligt.

Ang. kompetensvillkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.
(Forts.)

Vidare säger utskottet, att ett bifall till motionen skulle hindra en del personer att idka handel, »hvilka väl icke sjelfva ega förmåga att verkställa bokföring, men önska att genom andra besörja densamma». Hvem är det som är ansvarig för böckernas förande? Är det icke den, som har handelsrättigheten? Om han tager en annan person att föra böckerna, därför att han sjelf icke har ringaste begrepp om bokföring, så får han sjelf taga ansvaret, och det är väl ändå hårdt, då han icke eger något begrepp om bokföring. Men äfven om man skulle kunna förhindra någon att öppna handel, därför att han sjelf saknade förmåga att föra böcker, så skulle, enligt mitt förmenande, landet icke komma att blifva lidande derpå, utan tvärtom, ty de redbara och kunniga landthandlarne äro nog så många, att de okunniga och mindre redbara kunna mycket väl undvaras. Och jag går så långt, att jag icke skulle vara rädd att i kommunens hand lägga den magt, som i nästa punkt omförmäles. I den nu föredragna punkten ber jag, såsom antydt, att få iustämman i herr Mobergs yrkande om bifall till motionen.

Herr Almström: Jag tror visst icke för min del, att de olägenheter, som blifvit öfverklagade, kunna helt och hållet afhjelpas genom bifall till motionärens förslag; men jag är öfvertygad, att detta eller något i den riktningen skulle afhjelpa åtminstone en del af dessa olägenheter. Det synes mig, att det kompetensvillkor, som ifrågasättes, är så lindrigt, att det icke kan utgöra något hinder för handels fortfarande bedrifvande, men att det bör lemna någon trygghet för att den ordning och reda i räkenskapernas förande, som lagen bestämmer, skall iakttagas. Det kan visserligen sägas, att det är icke lagens fel att missbruk förekomma, att det är säljarens ensak att se till, att han icke lemna kredit åt personer, som icke äro kompetenta att sköta handel, och att det är säljarens ensak att sedermera beifra brott mot lagen. Men hvar och en, som känner till huru det tillgår i praktiken, skall mycket snart komma till klarhet om, att med den stora konkurrens i afsättning, som förefinnes, och med det sätt, hvarpå varors utbudning bedrifves, det icke kan undvikas att varor på kredit komma att lemnas till personer, om hvilkas soliditet och duglighet att sköta handel man kan vara dubiös. Och då det kommer till frågan om yrkande om an-

Ang. kompetensvilkor för rätt att idka handel eller annan rörelse af viss omfattning.

(Forts.)

svar, då låter man, såsom ock här påpekats, ofta känslökälen tala och föredrager att låta saken falla. Det är för öfrigt icke blott på dessa områden af näringslagstiftningen, som man yrkat ändring under de senaste åren, utan detta har gjorts äfven inom handtverksindustrien. De flesta handverksidkare i landet hafva understött den rörelse, som uppstått i afseende å lärlingarne och deras vilkor. För min del tror jag, att det skulle lända till mycken nytta, om i sammanhang med den undersökning, som jag antager Kongl. Maj:t skall låta företaga angående handtverksförhållandena, en undersökning äfven eger rum i fråga om handeln. Jag vill visst icke inskränka den handelsrörelse, som med 1864 års lagstiftning blef lagstadgad, men jag anser, att det är allt skäl att tillse, att de bestämmelser, som lagen innehåller, kunna komma att på bästa sätt uppfyllas. Jag ber för min del att få yrka bifall till motionen.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jemlikt derunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare derpå att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig finna den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Wærn* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i punkten 1 af sitt utlåtande n:o 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 45;

Nej — 60.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets nedannämnda, den 28 och 29 nästlidne februari bordlagda utlåtanden:

n:o 24, i anledning af väckt motion om förklaring eller ändring af 20 kap. 8 § ärfdabalken,

n:o 25, i anledning af väckt motion angående ansvar för bristande tillsyn af hund, och

n:o 26, i anledning af väckt motion om ändring af 8 och 17 §§ i lagen angående sparbanker den 29 juli 1892,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,57 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 6 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Herr statsrådet *Wersäll* aflemnade Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen om ändrad lydelse af § 25 i nådiga förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne februari.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkande och memorial:

n:o 10, i anledning af väckt motion om afskaffande af rättigheten att på nederlag upplägga spanmål, och

n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 7 i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående tullfritt införande öfver Funäsdalen af spanmål och fläsk, samt

lagutskottets utlåtanden:

n:o 31, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 15 kap. 2 § rättegångsbalken, och

n:o 32, i anledning af väckt motion om ändring af gällande bestämmelser i fråga om rätt att utträda ur svenska statskyrkan.

Vid föredragning af ett från Andra Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 117, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring i kongl. förordningen angående förbud för barn att nattetid idka viss försäljning m. m. den 10 juli 1891, beslöt Första Kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott n:o 1.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 4 i denna månad bordlagda utlåtanden och memorial n:is 28—31 samt bankoutskottets nämnda dag bordlagda memorial n:o 6.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet den under sammanträdet aflemnade kongl. propositionen.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag bordlagts första gången, skulle på föredragningslistan till nästa sammanträde sättas näst före de två gånger bordlagda betänkandena.

Kammaren åtskildes kl. 2,38 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
